

ACTIVITATEA DE INOVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT

Victoria COJOCARU, dr.hab., prof. univ.

Universitatea de Stat din Tiraspol

Rezumat. Articolul este dedicat activității de inovare în învățământ, este delimitat conceptul: activitate de inovare, evidențiate sursele pentru inovare, sunt identificate principalele caracteristici ale inovației în învățământ. În linii generale, se consideră că inovația apare ca urmare a unei crize, însă pentru a evolua, a se dezvolta, a ajunge la rezultate durabile inovația este condiționată de existența și acțiunea unor factori, de preferat favorabili. care acționează la nivel de mediu, instituție, catedră, clasă (profesori și elevi / studenți), care contribuie la formarea culturii organizaționale.

Cuvinte-cheie: inovare, inovație, activitate, activitate de inovare, tehnologie inovațională, învățământ.

Abstract. The article is dedicated to the activity of innovation in education, the concept is delimited: innovation activity, the sources for innovation are highlighted, the main characteristics of innovation in education are identified. In general, it is considered that innovation appears as a result of a crisis, but in order to evolve, to develop, to reach sustainable results, innovation is conditioned by the existence and action of some factors, preferably favorable. which acts at the level of environment, institution, department, class (teachers and pupils / students), which contributes to the formation of organizational culture.

Keywords: Innovation, activity, innovational activity, innovational technology, education.

Premisele și sursele procesului inovațional în învățământ sunt condiționate de evoluția dezvoltării sociale și politicii educaționale, umanizarea relațiilor între membrii implicați în procesul educațional, creativitatea subiecților, activitatea experimentală de căutare, inovare a instituțiilor de învățământ. Inovația se dezvoltă ca o reflectare a necesităților în activitatea de introducere a serviciilor și ideilor noi în domeniile – cheie ale activității umane.

În știință, Л.С.Подымова, В.А.Сластенин desemnează trei tipuri de studiere a inovațiilor:

- examinarea faptelor care favorizează / îngreunează inovațiile;
- studierea procesului inovațional;
- managementul procesului inovațional;
- analiza situațiilor inovaționale / evaluarea nivelului riscului, eficacității [8].

Trebuie remarcat faptul că nivelul de inovație al educației este determinat de nivelul de dezvoltare al societății și este dictat de nivelul de “imaturitate” al educației. Astfel spus, inovațiile apar acolo și atunci unde și când există nevoia schimbării și capacității de realizare a acestora.

Activitățile de inovare sunt acțiunile cu caracter științific, tehnologic, organizațional, financiar și comercial, care participă la materializarea inovațiilor și implementarea acestora. Activitățile de inovare includ de asemenea și cercetarea-dezvoltarea, care nu este legată direct de elaborarea unei inovații specifice, dar care urmărește acumularea unor noi cunoștințe, ce vor fi necesare în proiectarea unor sisteme inovative moderne. Procesul de

inovare include o serie de activități care au un caracter de cercetare–dezvoltare, cum sunt fazele ulterioare: instruirea personalului în privința noilor procese, activități de implementare a inovațiilor, de exemplu, noi metode de marketing sau noi metode organizaționale etc.

Surse pentru inovare. Inovarea sistematică începe cu analiza noilor oportunități de inovare. Peter Druker afirmă că se atestă o serie de surse de inovare, interne și externe [apud.2].

Ca surse interne de inovare pot fi considerate:evenimentul neașteptat;neconcordanțe între așteptări și rezultate sau între presupuneri și realități pot crea oportunități pentru inovare;necesitățile proceselor;schimbări ce prevăd noi oportunități de lansare a unor procese de inovare.

Din sursele externe (în mediu social și intelectual) fac parte:schimbările demografice de populație, de exemplu, în distribuția pe grupe de vârstă, în educație, în ocupații etc. Sunt oportunități pentru preocupările inovative;schimbări în percepție ;noi cunoștințe din categoriile invențiilor, brevetelor, know – how etc, care oferă anumite oportunități.

Din momentul apariției ca fenomen și până azi inovarea este considerată ca *principalul factor al dezvoltării economice* și unul din cele mai *eficiente instrumente* în activitatea bazată pe concurență.Cercetătorul А.И. Пригожин, definește inovația ca o modificare intenționată, care introduce într- o anumită unitate socială, organizație, instituție, colectiv, grup,elemente noi, relativ stabile [7].

Din cele expuse, putem constata, că prin inovare se înțelege o realizare, constând în aplicarea unei idei, a unor produse ori tehnologii noi în activitatea specifică unui anumit domeniu, în acest sens Baloiu L. definind inovarea ca transferul unei idei sau al unui concept până la stadiu final al unui produs, proces sau activitate [1, p19].

Conform opiniei lui Țăran N.; “Inovația poate fi înțeleasă, în sens larg, ca o transformare care implică inițiative individuale sau de grup și care, prin acceptare, imitare și difuzare, afectează, după caz, economia, știința, politica sau cultura” [5]. E cazul de menționat că Frăsineanu I. face o distincție netă între termenii de inovație și inovare. Autorul înțelege prin inovație ideea, elementul de noutate, care poate aduce un folos și prin inovare procesul de implementare a inovației [4, p. 19].

În aria analitică a inovației constatăm că, după cum definește S. Cristea, termenul inovație presupune orice schimbare realizată metodic, conștient în sistemul de învățământ cu scopul revederii obiectivelor existente [3, p. 12]. Așadar, inovația determină o schimbare care produce elemente noi, datorită cărora sistemul trece dintr-o stare la altă stare. Inovația, afirmă Cojocaru V. “este utilizarea rezultatelor cercetării științifice direcționate spre perfecționarea sistemului de învățământ, tehnologiilor didactice” etc. De asemenea, “inovația poate fi tratată și ca rezultat final al activității științifice, ca proces de creație. Inovația reprezintă, mai întâi de toate, un produs al creativității umane” [2].

Interesul față de inovații din partea comunității pedagogice mondiale se manifestă prin apariția unor servicii inovaționale, edituri, reviste, publicații informaționale. În particular, pe lângă UNESCO funcționează un centru al inovațiilor pedagogice pentru dezvoltarea învățământului, care generalizează inovațiile pedagogice în diferite țări ale lumii și informează, împreună cu Biroul Internațional în problemele de învățământ, despre inovații.

Biroul Internațional ce se ocupă de problemele de învățământ ia parte la publicarea unei ediții periodice-revista “Informația și inovația în învățământ”. [9]. Promovarea ideilor de inovație în pedagogie este generată de mișcarea social-pedagogică în masă, odată cu apariția contradicției dintre necesitatea existenței într-o dezvoltare rapidă a școlii și în incapacitatea pedagogilor de a o realiza.

A crescut caracterul de aplicare în masă a noului. În legătură cu aceasta s-a schimbat necesitatea de noi cunoștințe, de conștientizare a noțiunilor: inovativ, proces inovațional, tehnologii inovaționale etc.

Definiția considerată punctul de referință pentru toți cei care analizează tema inovației în învățământ este cea a lui Huberman, publicată în 1973 – “inovația este o ameliorare măsurabilă, deliberată, durabilă și puțin probabil să se producă frecvent”. Același Huberman diferențiază între inovații care introduc schimbări tehnice, inovații de natură conceptuală (noi cursuri, noi programe educaționale, metode de învățământ) și inovații care introduc schimbări în relațiile interpersonale [6].

Prin urmare inovația în învățământ este o activitate deliberată, care urmărește introducerea unei noutăți vitale deliberate, într-un context dat și este pedagogică pentru că își propune ameliorarea substanțială a pregătirii elevilor (studenților) printr-o situație de interacțiune și interactivitate [2].

Dacă ne referim la unele constatări ale Consiliului Cercetării sociale și a Activității asupra Inovației Tehnologice și Sociale din Canada, acesta propune, în scopul stabilirii unei definiții mai eficiente a inovației în învățământ, luarea în calcul a trei dimensiuni: *dimensiunea curriculară* – la nivel de programe școlare, *dimensiunea pedagogică* – inovația la nivel de proces de învățământ și *dimensiunea organizațională* – inovația la nivel de structură, roluri și funcții îndeplinite de persoanele implicate în învățământ .

Pornind de la aceste dimensiuni, inovația în învățământ este definită ca un “proces deliberat de transformare a practicilor prin introducerea unei noutăți curriculare, pedagogice sau organizaționale, care face obiectul unei determinări și care vizează ameliorarea durabilă a reușitei educative a elevilor și studenților Așadar analiza acestor definiții ne permite identificarea **principalelor caracteristici** ale inovației în învățământ:

- Inovația propune o ameliorare care poate fi măsurată (creșterea nivelului de educație al populației, ratei de participare școlară, a rezultatelor, performanțelor educaționale obținute de elevi la diferite examene, teste naționale sau / și internaționale etc);
- Inovația trebuie să fie durabilă (descentralizarea învățământului);

- Inovația trebuie să fie o acțiune deliberată care să contribuie la reușita școlară a unui număr cât mai mare de indivizi.

În linii generale, se consideră că inovația apare ca urmare a unei crize, însă pentru a evolua, a se dezvolta, a ajunge la rezultate durabile inovația, este condiționată de existența și acțiunea unor *factori*, de preferat favorabili inovației.

- Schimbare în general – reeditarea conținuturilor i într-o societate aflată în proces de transformare tehnologică emergentă;
- Actorii schimbării – organizații profesionale, private, publice, civice etc., care urmăresc schimbarea conținutului învățământului;
- Strategiile schimbării – strategii legislative, de cooperare, colaborare, competiție.
- Factori care acționează la nivelul instituției:
- Percepția actorilor schimbării – dominate de percepții negative asupra resurselor financiare alocate învățământului preuniversitar și necesitatea schimbării programelor de învățământ;
- Formularea strategiilor – analiza puterii și slăbiciunilor de învățământ în ceea ce privește identificarea soluțiilor, ocaziilor, pistelor de atingere a obiectivelor pe care și le-au propus;
- Implementarea - transpunerea practică a soluțiilor, strategiilor identificate.
- Factori care acționează la nivel de departament:
- Climatul de muncă – climat de colaborare între cadrele didactice sau de necolaborare;
- Rolul șefului de departament – șeful de departament poate iniția, incita la colaborare, cooperare sau poate avea o atitudine indiferentă;
- Activitățile profesorilor – asumarea riscului, tehnici inovative de predare / evaluare etc.
- Factori care acționează la nivel de clasă (profesori și elevi / studenți):
- Atitudine favorabilă schimbării sau rezistența la schimbare, la nivelul colectivului didactic;
- Motivație și satisfacție în muncă sau dezinteres;
- Cultura organizațională școlară.

Formarea unei culturi școlare favorabile inovației are la bază și **motivația profesională** a cadrelor didactice. Motivația și satisfacția în muncă a cadrelor didactice reprezintă una dintre temele de interes constant pentru cercetători, pentru că s-a constatat că reușita profesională a elevilor depinde, într-o mare măsură, de tipul de motivație al cadrelor didactice, de gradul de satisfacție profesională. Numeroasele cercetări au demonstrat că atunci când cadrele didactice prezintă un nivel înalt de motivație profesională de natură intrinsecă (adică sunt motivați mai degrabă de realizările, rezultatele activității didactice, decât de beneficii exterioare muncii lor, precum salariu, prestigiu social), investesc mai mult

în activitatea lor, dau dovadă de mai multă creativitate și eficiență în rezolvarea problemelor.

Astfel, procesul inovațional cuprinde formarea și dezvoltarea conținutului și organizarea noului. În general, procesul inovațional prevede activitatea complexă cu privire la crearea (apariția, elaborarea), însușirea, utilizarea și răspândirea inovațiilor.

Activitatea, care asigură transformarea ideilor în noutate și care formează sistemul managerial prin acest proces, este *activitatea inovațională*.

Bibliografie

1. Băloiu L. M. Tehnologie și Inovare. București: ASE, 1997. 286 p.
2. Cojocaru V. Teoria și metodologia transferului inovațional în învățământul superior. Chișinău: Pontos, 2010. 244 p.
3. Cristea S. Dicționar de pedagogie. București, Chișinău: Grupul Editorial Litera Internațional, 2002. 400p.
4. Frăsineanu I. Managementul inovației. Ploiești: EUP, 2004. 167 p.
5. Țăran N. Managementul inovației. Timișoara: Editura Amarcord, 1995. 98 p.
6. Huberman A.M. Cum se produc schimbările în educație: contribuție la studiul inovației. București: EDP, 1978. p. 5–25.
7. Пригожин А.И. Нововведения: стимулы и препятствия. Социальные проблемы инноватики. М.: Магистр, 1989. 270 с.
8. Слостенин В.А., Подымова Л.С. Педагогика инновационная деятельность. М.: Магистр, 1997. 222 с.
9. [http:// www.europa.eu.int](http://www.europa.eu.int) Information Innovation